

Sirôtky

"Ach, bože môj, bože!" tak horekoval raz jeden chudobný sedliáčik, "len čo to už s tebou, so svetským bedárom, bude sa robiť? Doma ti dvanástoro nahých detí od hladu narieka, žene treba do hrnka, a až jej nedáš, sám nebudeš mať pod zuby, a čože jej dáš, keď na celom bydle nemáš ani toľko ako kostolná myš?"

I začal vyvracať všetky vrecká a prevracať staré kapsy, či by v nich ešte dačo nenašiel. Ale kde nič, tu nič, lebo deti ešte včera všetko až do najmenej omelinky boli vyzbierali. Tu ho zaboľelo srdce veľmi a on neborák - čože mal robiť? - pustil sa cestou do sveta.

"Azda že mi," povedá, "dajeden statočný človek udelí kúsok chleba, keď mu vyrozprávam všetku svoju biedu."

Ide, ide po prášnivej ceste a ešte neprešiel žiadnych sto krokov, keď stretne dakoľko Chudobných ľudí, čo práve vtedy vracali sa z pauštiny domov. Tu sa im on hneď začne prosiť, že tak a tak, že už nevie, ani kde sa má podieť od hladu, aby sa len zmilovali nad ním.

"Už je," povedá, "tretí deň, čo som nemal kúska chleba v ústach. Ale ja, ako ja, ja by som si len spomohol, ale doma dvanástoro detí a k tomu ešte aj žena. Nože ma, no, len dák poratujte, veru vám to sám pánboh vynahradí."

A tak božeká, tak vykladá, že by aj ten kameň slzy zaliali. Ale chudobní ľudia, čo by aj od srdca radi, spomôcť mu nemôžu, lebo sami nemajú ničoho.

"Veru, dobrý človek, len sa ďalej majte, kde nič niety, tam ani smrť neberie."

Tu sa on rozžehnal s tými poctivými ľuďmi a smutný kráčal ďalej. Ale ani by sa nebol ponazdal, iba keď vidí na cifrovaných hintovoch bohatých pánov, čo mali plné vrecky peňazí. Začne sa im prosiť, ako prv tým chudobným; žaluje im svoju biedu, naťahuje proti nim chudobnú dlaň, ale páni nevideli, ani nepočuli chudobného sedliáčika pod sebou, lebo boli veľmi bohatí, a práve preto nenadelili mu ničoho.

Hoci si on už dosť biedy pojedol na tomto svete, ale predsa mu ešte tak ťažko nepripadlo nikdy ako práve teraz; až sa mu dvíhalo od srdca, už aj od hladu aj od toho veľikého žiaľu.

"Tak, hľa," žaloval sám sebe, "chudobní nemajú, bohatí nedajú. Keď to dajeden človek len na biedu a trápenia rodí sa na svet!"

Užialený, utrápený, ani sám neznal, kade išiel, len keď už hodne zvečera zastavil sa v jednej dolinke pri potôčiku. Potôčik, čistý ako krištál, tiekol jarčekom, jelšami husto zacloneným; po ňom bolo plno vymytých hlbočiniek a v hlbočinách plno tých najkrajších pstruhov.

"Bože!" povedá, "či je to naozaj, či sa mi to len sníva, že tu toľko tých pstruhov?"

I veril i neveril svojim očiam, kým mu len tých najkrajších štrnásť pstruhov v kapse nebolo. Tu potom kľakol na kolená, poďakoval sa pánu bohu, že ho zaopatril, vzal kapsu pod kabanicu a ako znovuzrodený stúpil hodnými krokmi domov, kde ho vyhladnuté deti plačom i radosťou uvítali.

Za akomak uvarila matka večeru. A keď položila plnú misu na stôl, môžete si pomyslieť, že to netrvalo dlho a bolo po pstruhoch. Ale potom po večeri, potom len bolo, čo bolo! Miesto plaču samé veselé reči a to všetko o pstruhoch. Otec vykladal, ako ich nachytil, a tie deti, to sa jedno nad druhé chválilo pred matkou:

"A môj pstruh bol väčší!"

"A môj lepší!"

„A ja som sa po toto najedol!*"

"A ja po toto!"

Lebo aby ste vedeli, že na týchto pstruhoch spočívalo požehnanie božie a čo len kúsok z jedného, už by dosť bolo bývalo na ukojenie hladu.

Od toho času nevedela viac rodina nič o hlade. Otec sám chodieval každý od boha deň na tie pstruhy do toho potôčika. Ale nikdy nezanedbal ďakovať pánu bohu za tie dary. Len to mu bolo divno, že štrnásť pstruhov naveky poľahku ulapil, ale toho pätnásteho, čo sa mu len tak okolo nôh plietol, nikdy nijakým činom dolapiť nemohol.

Dobre lebo nebárs! Len sa tu raz stalo, že ten otec umrel. Matka, nehorlia, i s dvanástimi sirotami oplakávala ho a vykladala na jeho hrobe horkými slzami svoju biedu celý boží deň, iba keď ju už okolo večera hlad začal upomínať na pstruhy, vstala, utrela si slzy a deti tiež s ňou prestali plakať. Potom zahrála ea ku potôčiku. Ta idúc, tešila sa, že už odteraz naveky zvýši sa im ten štrnásty pstruh, keď ich je o jedného menej. Jaj, ale to sa nestalo tak, bo len čo vstúpila do vody, trinásť pstruhov ulapila hneď, ale štrnásteho nedajbože dostať, a to ani teraz ani potom nikdy. Krútila hlavou nad takým poriadkom a pozdejšie ju to aj mrzelo. A čím viac zapomínala na smrť svojho muža, tým väčšími jej vrčal ten štrnásty pstruh v hlave. Lebo si myslela: Ešte si ty nie taká veľmi stará, žeby si nemohla zapáčiť sa komu tomu, ešte by takto aj onakvejší človek mohol prísť a čímže ho ponúkneš, keď na celom bydle ani skybky chleba, keď tu ani masti ani pästi. A tak sa mrzela, tak premýšľala a nemala pokoja, kým len nevymyslela spôsob, že to veru dobre bude dvanásť pstruhov uvariť a trinásteho odložiť na stranu, keby ju tak nevdojak dakto navštívil. A od toho času boli ukrivdené dietky, lebo nedostávalo sa im viacej po celom pstruhu, keď matka jedného vše odkladala na stranu.

I díval sa pánboh z vysokého neba na všetko, ako tá žena s jeho božím darom hospodári, a nahneval sa nad jej nepravosťou veľmi. Zavolał teda svojho posla, aby posol tašiel povedať smrti, žeby tú ženu priviedla pred jeho božský trón, skôr ešte akoby do väčších nepravostí upadla. Posol šiel vykonať podľa

rozkazu a že práve večer dostúpil na zem a príbytok tých dvanásť sirôtok bol mu po ceste, zažiadalo sa mu veľmi poznať tú rodinu, o ktorú pánboh tak milostivo pečuje. Ako starý Žobráčik vstúpil do toho domčeku, že či by ho len túto jednu noc neprenocovali. I obzrela sa vdovica na starého žobráčika a keď videla, že je len Žobráčik, začala sa mu vyhovárať, že ho ona veru nemá ani čím ponúknuť, ani kde uložiť, aby len tašiel ďalej, azda ho dakde inde prijmú. Ale keď žobráčik len prosil a prosil sa, že takto a takto, on jest' nepotrebuje a uloží sa hockde do

kútika, tak mu vdovica na veľa prosenia dovolila k dverám do kútika si sadnúť.

Utúlil sa on do toho svojho kútika a ukrčil sa ako najlepšie, že bude spať, ale tu veru nemohol celú noc ani oka zohnúť, čo tie deti neprestajne nepokoj robili. Hneď jedno pýtalo sa von, hneď druhé zakryť, tretie začalo nič po nič plakať, štvrté mrnčalo, aby ho poškrabkala. A tak to šlo celú noc a matka ku každému vstávala, každé vysluhovala, aby len neplakalo. A ráno bolo ich treba riadiť, česať, umývať, obliekať.

Toto všetko pohlo božieho posla k ľútosti. On miesto toho, žeby bol tašiel s rozkazom k smrti, vrátil sa naspäť do neba k pánu bohu, Že keby len smel povedať, čo on tej noci videl a skúsil.

"No, čože si videl a skúsil?" ozval sa pánboh.

"Hej, Hospodine, bože môj drahý, čože som ja videl a skúsil!? Len som ja tej noci tašiel na nocľah k tej vdovici. Ale ja len to poviem, že ak my tú ženu preč vezmeme, tak tie deti jedno za druhým vykapú - nikdy z tých ľudí nebudú. Ved' som ja celú noc nemohol oka zohnúť, čo to jedno pýtalo sa von, druhé kričalo "zakry", tretie plakalo - a ktože mal každému poslúžiť? Len tá biedna matka sto ráz vstávala a sto ráz každé vyslúžila. A ráno všade plno riadenia, to česania, to umývania, to obliekania! Ej, veru by sa zišlo, čo by sme ju ešte kus nechali, pokým aspoň jedno alebo dve z tých detí odchová."

"Hm, hm," zakýval Hospodin hlavou a začal, k svojmu poslovi takto:

"Či vidíš tamto na mori, na samom prostriedku, tú zápoľu? Tajdi ty teraz ta! Rozdrv tú zápoľu na malé kúsky až do samého dna a potom mi príd' povedať, čo si v nej našiel."

Uposlúchol posol rozkaz svojho pána. Zostúpil dolu lámať tú zápoľu, a keď ju už celkom až do dna morského bol vylámal a rozdrvil, vrátil sa naspäť do neba.

"No, či si rozlámal tú zápoľu?" "Rozlámal." "A čo si našiel v nej?"

„Ach, nič, čo by bolo do reči; kremä v samom prostriedku našiel som jedného maličkého chrobáčka, takého ani ten máčny mak!“, - A či ten chrobáček ešte žil?" "Žil; ešte sa mrvil, keď som sa ho dotkol." "A akože ten tam mohol žiť?" - "Hja," kývol posol plecom. - "to ja neviem." "No, ale ja viem," povedal Hospodin. "Ja by som bol vedel aj to, ako mám tých dvanástoro sirôt vyživiť aj bez ich matky. Ty ale za pokutu svojej neposlušnosti odstúp odo mňa! Tam tebe od týchto čias bydlisko na zemi. Ani sa mi ho viac neukáž pred mojou tvárou!"

V tom okamžení zhrmel posol dolu na zem, kde potom miesto nebeskej slávy zemskej biedu trel a paril sa ako druhí ľudia. Jeho jediné potešenie bolo, keď si pomyslel na tých dvanástoro dietok, o ktorých sa nazdával, že je on ich osloboditeľom, že im on zadržal matku nažive.

I zabral sa posol jeden raz k nim na návštevu, aby videl, ako vodí sa im už teraz, či lepšie a či horšie.

Jaj, ale tu už teraz celky inakšie vyzeralo ako dakedy! Oplan, starý vojak, bohzná skade sa bol pritúlal a že nenašiel na celom svete miesta, kde by svoju plešivú hlavu pred dažďom bol ukryl, vzal si tú vdovicu za ženu a držal s ňou svadbu. Ešte hneď vo svadobný deň vykapali pstruhy z čistého potôčika, ani sa tie viac nevrátili doňho. Na druhý deň nemala už žena čo dať jesť mužovi a on ju začal lomiť a biť a lomil a býjal ju i s dielkami od toho času každý od boha deň, že jej taký bol chrbát osinetý ako to súkno.

"Načo si ma," volal jej, "brala za muž, keď ma nemáš čím chovať a napájať?"

A dietky, nebožiatka, toľko trpeli od nového otca, že to ani nevypovedanej veci, lebo to bol polčertom. Aj vtedy, keď ich teraz boží posol navštívil, ubité a od hladu umorené sedeli tamvon na smetisku. Ten posol boží leďvou ich mohol poznať, čo ich tak bola premenila tá veľiká bieda.

A keď mu ešte vyrozprávali, ako sa im to už teraz vodí, ako ich ten nový tatuško bije, ako sa oko materino nikdy na nich neohreje, vtedy ešte len zhrozil sa ten posol boží nad tým, čo jeho neposlušnosť narobila. Padol na kolena a od toho času nikdy inšie nerobil, len sa modlil pánu bohu, aby tie dietky pre tú jeho neposlušnosť takú veľikú pokutu netrpeli. Na mnoho, mnoho modlenia dal sa uprosiť pánboh, prijal posla na milosť a rozkázal mu, aby dušičky všetkých tých dvanástoro dietok k nemu priniesol. Tu posol boží ako tuhý sen priláhol jednu noc na prsia tým dvanástim dietkam a v tom tuhom sne, sám pánboh zná ako, pobral z nich dušičky a priniesol ich do neba pred pána boha. Pánboh ale pokládol ich hneď ako malé hviezdičky na nebeskú oblohu, kde ešte aj teraz ako sirôtky ligocú sa ticho za jasnej noci.